

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto

**Lausunnot hallituksen esitysluonnoksesta laiksi opetus- ja kulttuuritoi-
men rahoituksesta annetun lain 29 ja 50 §:n muuttamiseksi**

VN/21783/2022

Lausuntoyhteenveto 29.9.2022

Sisällys

YHTEENVETO	2
LAUSUNNOT	3
1. Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry.....	3
2. Nuorten Ystävät ry.....	4
3. Opetushallitus.....	5
4. Sivista - Sivistystyönantajat ry	5
5. Valtiovarainministeriö	5

YHTEENVETO

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin selvyyden vuoksi nimenomainen maininta siitä, että perusopetuksen järjestäjät eivät voi järjestää tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta vaikeimmin kehitysvammaisille oppilaille eivätkä saada siitä lisärahoitusta. Lisäksi perusopetuksen tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen rahoitusta ja sen liitännäisrahoitusta varten opiskelijamäärä tulisi tarkistaa varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 31.12.2022.

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Esityksen teknisen luonteen vuoksi esitys on tehty suppeassa muodossa.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä. Esitysluonnos oli lausuntokierroksella lausuntopalvelu.fi -palvelussa 1.9.—23.9.2022.

Lausunnon antoivat Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE ry, Nuorten Ystävät ry, Opetushallitus, Sivista -Sivistystyönantajat ry sekä valtiovarainministeriö.

Lausuntopalautteen mukaan TUVa-opiskelijamäärä saattaa muuttua moneen otteeseen lukuvuoden aikana. Keskimääräinen opiskelijamäärä kahden laskentapäivän perusteella tai kaksi laskentapäivää olisi parempi ratkaisu todellisten kustannusten näkökulmasta. Palautteen vuoksi esitykseen muutettiin yhden laskentapäivän sijasta kaksi laskentapäivää.

Lausuntopalautteessa esitettiin myös toive TUVa-koulutuksen yhtenäisestä rahoitusmallista eri järjestäjille. Myös vaikeasti kehitysvammaisten oppijoiden koulutuspolkuja toivottiin tarkasteltavan laajemminkin.

LAUSUNNOT

1. Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

Onko ehdotuksen mukainen tarkistus perustuen yhden tarkistuspäivän (laskentapäivä 20.9.) opiskelijamäärään hyvä, vai olisiko lukiorahoituksen kaltainen keskimääräinen opiskelijamäärä (kaksi päivää) parempi?

Keskimääräinen opiskelijamäärän lukiorahoituksen mukaan olisi paremmin todellisten kustannusten näkökulmasta.

AMKE esittää, että TUVA-koulutuksen rahoituksessa tulee lähitulevaisuudessa valmistella ja toteuttaa yhtenäinen rahoitusmalli eri järjestäjille siirtymäajan päättyessä elokuussa 2025.

Liittäkää oheen max. 1 sivun tiivistelmä lausunnostanne.

Pääsääntöisesti vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat opiskelevat työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa (TELMA) koulutuksessa, josta on säädetty ammatillisen koulutuksen laissa. Ammatilliset erityisoppilaitokset vastaavat pääosin vaikeasti vammaisten ja muiden vaativaa erityistä tukea tarvitsevien oppivelvollisten kouluttamisesta nivelvaiheessa, TUVA- ja TELMA-koulutus, sekä toisen asteen tutkintokoulutuksessa.

Perusopetuksen lisäopetuksen piirissä on vuosittain ollut ennen oppivelvollisuus uudistusta noin 30 vaikeasti vammaista oppilasta. Esityksen mukaan perusopetuksen järjestäjät eivät voi järjestää TUVA-koulutusta vaikeimmin kehitysvammaisille oppilaille. Tämä tarkoittaa, että suurin osa siirtyy ammatillisten erityisoppilaitosten järjestämään TELMA-koulutukseen. Tuen tarve ja koulutuksen tavoitteet ovat mahdollista saavuttaa laadukkaasti ja oikein kohdennetusti TELMA-koulutuksessa, mikäli oppijan tavoitteena ei ole siirtyä tutkintokoulutukseen. Tällöin myös rahoitus kohdentuu laskennallisesti ja opiskelijan saaman opetuksen sisällön ja tuen mukaan oikein.

Oppivelvollisuuden laajentaminen on lisännyt merkittävästi tarvetta vaativan erityisen tuen opiskelijoiden aloituspaikoille. AMKE muistuttaa, että hallitusohjelman mukaisesti uudet kustannukset korvataan koulutuksen järjestäjille. Kustannusten kattaminen ei saa tarkoittaa vain niiden uudelleen allokoointia, jolloin se leikkaa esimerkiksi jatkuvasta oppimisesta, vaan tarvittaessa rahoitustason nostoa.

AMKE on pettynyt, että tästä esityksestä ei tullut lausuntopyyntöä AMKELLE ja ammatillisille erityisoppilaitoksille. AMKE muistuttaa, että oikeusministeriön säädösvalmistelun kuulemisoppaan ohjeituksen mukaan lausuntopyyntö lähetetään keskeisille sidosryhmille.

2. Nuorten Ystävät ry

Onko ehdotuksen mukainen tarkistus perustuen yhden tarkistuspäivän (laskentapäivä 20.9.) opiskelijamäärään hyvä, vai olisiko lukiorahoituksen kaltainen keskimääräinen opiskelijamäärä (kaksi päivää) parempi?

TUVA-opiskelijamäärä saattaa muuttua moneen otteeseen lukuvuoden aikana. Keskimääräinen opiskelijamäärä kahden laskentapäivän perusteella tai kaksi laskentapäivää olisi parempi ratkaisu todellisten kustannusten näkökulmasta. Ihanteellinen ratkaisu olisi rahoitusmalli, jossa raha seuraa opiskelijaa.

Liittäkää oheen max. 1 sivun tiivistelmä lausunnostanne.

Oppivelvollisuuden laajentaminen on lisännyt tarvetta vaativan erityisen tuen opiskelijoiden aloituspaikoille. Nuorten Ystävät muistuttaa, että hallitusohjelman mukaisesti uudet kustannukset korvataan koulutuksen järjestäjille. Kustannusten kattaminen ei saa tarkoittaa vain niiden uudelleen allokoointia, jolloin se leikkaa resurssia jatkuvasta oppimisesta, vaan tarvittaessa rahoitustason nostoa.

Lakiesityksessä rajataan vaikeimmin kehitysvammaiset nuoret TUVA -rahoituksen ja -koulutuksen ulkopuolelle. Heidän on tarkoitus sijoittua pääsääntöisesti työhön ja itsenäiseen elämään valmistavaan (TELMA) koulutukseen, josta on säädetty ammatillisen koulutuksen laissa. Lakiesityksen mukaan vaikeasti vammaisten erityistä tukea tarvitsevien oppivelvollisten kouluttamisesta nivelvaiheessa vastaisivat ammatilliset erityisoppilaitokset.

Perusopetuksen lisäopetuksen piirissä on ollut ennen oppivelvollisuus uudistusta vuosittain noin 30 vaikeasti vammaista oppilasta. Useimmiten heitä on opetettu vaativaa erityistä tukea tarjoavissa perusopetuksen kouluissa, joissa heidän yksilölliseen tuen tarpeeseensa on kyetty vastaamaan.

Lakiesityksen mukaan perusopetuksen järjestäjät eivät voi järjestää TUVA-koulutusta vaikeimmin kehitysvammaisille oppilaille, vaan nämä sijoittuvat TELMA-koulutukseen. TELMA-koulutuksen ulkopuolelle on jäänyt kuitenkin vuosittain useita nuoria, joilla on aiemmin ollut mahdollisuus osallistua perusopetuksen lisäopetuksen puitteissa järjestettyyn perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen.

Lakiesitys nykymuodossaan heikentää merkittävästi TELMA-koulutuksen ulkopuolelle jäävien vaikeasti kehitysvammaisten oppivelvollisuusikäisten nuorten asemaa ja asettaa heidät eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin oppivelvollisuusikäisiin: heille ei ole tarjolla koulutusmahdollisuutta perusopetuksen jälkeen.

Nuorten Ystävät toteaa lakiehdotuksen sisältävän pääsääntöisesti hyviä ja tarkentavia rajauksia, mutta muistuttaa lakiesitykseen liittyvästä yhdenvertaisuuskysymyksestä TELMA-koulutuksen ulkopuolelle jäävien vaikeimmin kehitysvammaisten nuorten kohdalla. Asia ei kosketa vuosittain suurta joukkoa nuoria, mutta on tasa-arvon ja yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta keskeinen.

3. Opetushallitus

Lakiesityksen keskeiset ehdotukset ovat tarpeellisia ja säädösmuutokset valtionosuusrahoituksen tarkoituksenmukaisen kohdistumisen kannalta välttämättömiä.

4. Sivista - Sivistystyönantajat ry

29 § Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat

Sivista katsoo ehdotuksen vastaavan TUVA-lakia, jonka mukaan vaativan erityisen tuen oppilaille TUVA-koulutusta voi järjestää vain ne ammatillisen koulutuksen järjestäjät, joilla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 27 §:n 2 momentin mukainen järjestämislupa. Näin ollen ehdotus selkeyttää TUVA-koulutuksen järjestämistä vaikeimmin kehitysvammaisille oppilaille.

Vaikutukset koulutusjärjestelmään kokonaisuutena

Nyt tehdyt ehdotukset ovat luonteeltaan teknisiä. Sivista pitää tarpeellisena, että vaikeasti kehitysvammaisten oppijoiden koulutuspolkuja tarkastellaan laajemminkin, jotta jokaiselle on tarjolla mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen. Tätä työtä on tehtävä tiiviissä yhteistyössä ammatillisten erityisoppilaitosten kanssa, joilla on laaja ymmärrys ja kokemus vaikeasti kehitysvammaisten oppijoiden koulutuspoluista.

5. Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriö toteaa, että sillä ei ole lausuttavaa ehdotuksesta.